

Από την χρεοκοπία στην αυτοαναίρεση:

Η διανόηση
και οι «αριστερές»
πατερίτσες
του Κληριδισμού

Του Νίκου Τριμικλινώτη

A

ν μάθαμε κάτι για τον ρόλο του διανοούμενου σε σχέση με την εξουσία, είναι ότι ο διανοούμενος, δηλαδή το δημόσιο αυτό πρόσωπο που συμμετέχει στη διαμόρφωση της κουλ-

τούρας, της γνώσης και των ιδεών, έχει ευθύνη: Να κρατήσει τουλάχιστον ένα ήθος κι ένα ύφος. Απαιτείται κριτική προσέγγιση προς την εξουσία κι όχι υπόκλιση, ή ακόμα χειρότερα ενσωμάτωση στο πλέγμα μιας διεφθαρμένης εξουσίας. Άλλο κράκτης κι απολογητής της εξουσίας κι άλλο Διανοούμενος. Ιδιαίτερα σε στιγμές έντονων κοινωνικών διεργασιών, αναβρασμού κι μεταβολών, όπου η ιστορία αντανάκλα την διαλεκτική μεταξύ πολιτικών ιδεών και κοινωνικών μεταβολών, οι διανοούμενοι παίζουν σημαντικότατο ρόλο: Προσφέρουν ενεργό διαμεσολάβηση μεταξύ εξουσίας και γνώσης, διακυβέρνησης και νομιμοποίησης, κινήματων κι ιδεολογίας. Ο «οργανικός διανοούμενος», όπως τόσο εύστοχα ονόμασε τον διανοούμενο της αντι-ηγεμονίας των κινήματων και των κυριαρχούμενων τάξεων ο Γράμσι, σε αντίθεση με τους «παραδοσιακούς διανοούμενους» (τους βολεμένους ιδεολόγους του κράτους, κι απολογητές της εξουσίας και του κεφαλαίου), παίρνει θέση στο κίνημα για αλλαγή, ανασυγκρότηση και πρόοδο στη κοινωνία.

Η χρεοκοπία ορισμένων βολεμένων «διανοούμενων», οι οποίοι δηλώνουν αριστεροί κι εκσυγχρονιστές, έχει πλέον φτάσει στα όρια της, με κάλεσμα για ψήφο στον παραδοσιακό ηγέτη της δεξιάς και της ακροδεξιάς, τον κ. Κληρίδη για να «συνεχίσει» το «έργο του». Πρόκειται για πρόεδρο που έχει εκλεγεί δύο φορές με απορριπτικό και πολεμοκάπηλο πρόγραμμα (ενταφιασμό των ιδεών Γκάλι και πυραυλολογία) και τώρα θέλει επανεκλογή για να ... υπογράψει τη λύση.

Στη δεκάχρονη διακυβέρνηση Κληρίδη-Μαρκίδη τα πάντα υποτάχθηκαν στο παιγνίδι της εξουσίας: Γρήγορο κέρδος, φτηνή και ξετσίπωτη εθνικιστική δημαγωγία, βόλεμα, φίμωση και φθορά

αξιών κι ηθών στο εσωτερικό, και υποταγή προς τους «μεγάλους» και το κεφάλαιο. Μέσα σε αυτά τα πλαίσια κι η «υπόκλιση» ορισμένων διανοούμενων, του παραδοσιακού τύπου. Όσο για τις «εθνικές νίκες» τύπου Κοπεγχάγης, ως προσγειωθούμε επιτέλους, αφού τα δύσκολα έπονται.

Ο κ. Θανασάς, λέκτορας του Πανεπιστήμιου Κύπρου, αναφέρει: «Η μοναδική πραγματικά αριστερή ψήφος στις επικείμενες προεδρικές εκλογές είναι η ψήφος στον μοναδικό υποψήφιο που φαίνεται έτοιμος να υπογράψει τη λύση βάσει του σχεδίου Ανάν: στον δεξιό πρόεδρο Κληρίδη». Από την μια ασκεί κριτική στο ΑΚΕΛ γιατί υποστηρίζει τον .. «ακροδεξιό Τάσσο Παπαδόπουλο», κι έτσι «αυτοαναιρείται» δήθεν, διότι «ο μόνος απτός λόγος ύπαρξης» του ΑΚΕΛ είναι «η καταπολέμηση του εθνικισμού» κι από την άλλη θρηνεί τον τερματισμό της «εθνικής ομοψυχίας» (Το Βήμα 15.1.03). Η όλη προσπάθεια να ηρωοποιηθεί ο Κληρίδης θα πέσει στο κενό, γιατί απλά είναι ανιστόρητη και κούφια. Πριν δύο μήνες άλλος συνάδελφος του, ο κ. Μαυράτσας, σε μια παρουσίαση βιβλίου, άσχετο με τις εκλογές, δεν δίστασε να υψώσει κι αυτός την κληριδική σημαία γιατί δήθεν «μόνο ο Κληρίδης [κι ο Βασιλείου] ενδιαφέρονται να λύσουν το Κυπριακό», ενώ σε άρθρο του στην Αυγή (21.1.03) ταυτίζεται πλήρως με τους Αμερικανο-Βρετανούς και κατηγορεί το ΑΚΕΛ ότι στον πολιτικό του λόγο δεν ξεχωρίζει από τον λόγο του Κουτσού! Παρόμοια στάση τηρούν και οι Παπαπέτρου, Κιζιλγιουρέκ, Ηγουμενίδης και άλλοι «εκσυγχρονιστές» τύπου Στυλιανίδη.

Η προσπάθεια να παρουσιαστεί ο Παπαδόπουλος σαν «ο εθνικιστής» και «ο ακροδεξιός» ηγέτης παραπλανεί και γίνεται εκ του πονηρού. Οφείλει, ο εξ Ελλάδας, κ. Θανασάς να σεβαστεί επιτέλους την ιστορία του τόπου: Ο κ. Παπαδόπουλος ουδέποτε υπήρξε ακροδεξιός, αντίθετα υπήρξε δεξιός ηγέτης της δημοκρατικής αντίστασης κατά του ακροδεξιού πραξικοπήματος της χούντας και της ΕΟΚΑ Β. Οφείλει ο κ. Θανασάς να έχει μέτρο, να κρατήσει ένα ήθος και μια αξιοπρέπεια απέναντι

στην ηθική-πολιτική ενός χώρου που υπέφερε κι αντιστέκεται στον μητροπολιτικό μεγαλο-ιδεατισμό, κι όχι να πετά λάσπη, ασυναρτησίες και ψεύδη. Ο εθνικισμός ασφαλώς είναι ένα περίπλοκο φαινόμενο, το οποίο παίρνει πολλές μορφές και διαστάσεις: Πρόκειται για ηγεμονία του εθνικισμού και σ' όλες τις βαθμίδες της κοινωνικής και πολιτικής ζωής, με αντιφάσεις και συγκρουσιακές εναλλακτικές ιδεολογίες μέσα από τις οποίες οι ιστορικοί πολιτικοί ηγέτες και τα κόμματα του τόπου είχαν ενεργό συμμετοχή. Κατά την μεταμακαριακή εποχή, αδιαμφισβήτητος ιστορικός ηγέτης της εθνικιστικής Δεξιάς, ο οποίος και νομιμοποίησε την (παρα)φασιστική ΕΟΚΑ Β και την ακροδεξιά μέσα στο κόμμα του, είναι ο Γλαύκος Κληρίδης. (Συν-ιδρυτής του ΔΗΣΥ είναι κι ο πολιτικά επίγονος «αντίπαλος» του Μαρκίδης, ο οποίος δεν χάνει ευκαιρία να μας το υπενθυμίζει). Επίσης, στα περί απορριπτισμού οφείλουμε να αναφέρουμε ότι το «απορριπτικό μέτωπο» που είχε ως σημείο αναφοράς τις ιδέες Γκάλι, έχει ουσιαστικά ρευστοποιηθεί, κι ας υπάρχει αντίδραση σε λαϊκό επίπεδο στο σχέδιο Ανάν. Σήμερα περιθωριακές καταστάσεις ηγούνται του «απορριπτικού μετώπου» κατά του Σχεδίου Ανάν: Οι νοσταλγοί των ΕΟΚΑΒήτικων καπετανάτων, οι διάφοροι joke candidates, ο Κουτσού, αποτυχημένοι πολιτικοί, και λαϊκιστές-δημαγωγοί από διάφορα κόμματα.

Η απογύμνωση των απολογητών της δεξιάς και της ακροδεξιάς γίνεται όλο και πιο γελοία με την συσπείρωση όλων των αντιπολιτευόμενων δυνάμεων γύρω από τον πόλο του ΑΚΕΛ- Παπαδόπουλου. Η κατάσταση έχει πλέον ξεκαθαρίσει: Το πρόγραμμα του Τάσσου Παπαδόπουλο δεν είναι αριστερό-ταξικό, είναι παρά ταύτα σοσιαλδημοκρατικό-κεντροαριστερό. Η επιλογή της ευρύτερης αριστεράς, όπως έχουν διαμορφωθεί τα πράγματα σήμερα δεν είναι άλλη από τη σύνταξη της με τις δυνάμεις που συσπειρώνονται γύρω από την υποψηφιότητα Παπαδόπουλου, με κεντρικό πόλο το ΑΚΕΛ, δηλαδή μια βασικά κέντρο-αριστερή συμμαχία, η οποία θα εκτοπίσει επιτέλους την συμ-

μαχία Δεξιάς-Ακροδεξιάς, είτε αυτή είναι κάτω από τον Κληρίδη, είτε τον Μαρκίδη.

Άκρως ενδιαφέρουσα είναι η ενδοπαρταξιακή κόντρα μέσα στους κόλπους της συμμαχίας δεξιάς-ακροδεξιάς, όπως αυτή ιστορικά εκφράστηκε από το σχήμα του ΔΗ.ΣΥ. Φαίνονται σημάδια μιας εσωτερικής κρίσης: Τόσο ο Κληρίδης, όσο ο Μαρκίδης, ενώ κι οι δύο παραδοσιακά ανήκαν στην ίδια «σχολή» της καθαρά αστικής ηγεμονίας της παραδοσιακού μπλοκ δεξιάς-εθνικιστικής παράταξης, σήμερα για πρώτη φορά η εξουσία διεκδικείται από δύο μνηστήρες. Δεν ξέρουμε τι διακανονισμός έγινε ανάμεσα στους δύο «ισχυρούς» άνδρες. Πιθανόν να διεκδικήσουν μέχρι τέλους, κι όποιος περάσει στο δεύτερο γύρο, αν υπάρχει, να έχει το «χρίσμα» της Δεξιάς. Πιθανό όμως να πρόκειται και για ένα σενάριο: οι δύο άνδρες να έχουν θέσει μια ημερομηνία λήξης της κόντρας στο παρά πέντε των εκλογών, έτσι ώστε να ενωθεί ή άλλοτε «ενωτική» παράταξη λαμβάνοντας υπόψη τις δημοσκοπήσεις. Όπως και να 'χει το πράμα αυτή η κόντρα αναιρεί και την επίκληση δήθεν «εξαιρετικών συνθηκών» για να γαντζωθούν οι Κληρίδης και σία στην εξουσία και δίνει στην αντιπολίτευση ισχυρά όπλα. Αυτή η κόντρα πάντως είναι περίεργη: Έχει χαμηλούς τόνους και παίρνει το χαρακτήρα «ανταρτοπόλεμου». Εκτίμησή μου είναι ότι πρόκειται για κρίση εξουσίας στους κόλπους της δεξιάς, η οποία όμως φαίνεται να «συγκρατείται».

Οι όντως κρίσιμες συνθήκες κάθε άλλο παρά δικαιολογούν παραμονή της Δεξιάς στην εξουσία. Αντιθέτως, η κρισιμότητα της στιγμής επιβάλλει την αποπομπή της εθνικιστικής Δεξιάς του Κληρίδο-Μαρκιδισμού από το πηδάλιο της χώρας, κι ας έχει ντυθεί τώρα με επαναπροσεγγιστικά χρώματα, υποσχόμενη λύση του Κυπριακού. Ευτυχώς, το παιγνίδι Κληρίδη αποκαλύπτεται με την στήριξη που προσφέρει στον Ντενκτάς ως του «μόνου αξιόπιστου συνομιλητή», και την ανταπόδοση κομπλιμέντων από τον δεύτερο. Οι ανιέρρες συμμαχίες της ακροδεξιάς-εθνικισμού και στις δύο κοινότητες έχουν ήδη ξεκινήσει, ταυ-

“Μόνο με την συμμετοχή της Αριστεράς στην εξουσία υπάρχουν τα εχέγγυα εκείνα για μια βιώσιμη λύση με πολιτικό-κοινωνικό περιεχόμενο.”

τοχρόνως με τις πρωτοφανείς σε μαζικότητα διαδηλώσεις των Τουρκοκυπρίων κατά του Ντενκτάς!

Το ζήτημα δεν είναι ποιος θα υπογράψει την λύση, αλλά η αξιοπιστία των δυνάμεων που θα διαπραγματευτούν και θα εφαρμόσουν την λύση. Η υπογραφή Κληρίδη-Μαρκίδη είναι χωρίς αντίκρισμα. Μόνο με την συμμετοχή της Αριστεράς στην εξουσία υπάρχουν τα εχέγγυα εκείνα για μια βιώσιμη λύση με πολιτικό-κοινωνικό περιεχόμενο. Σήμερα για πρώτη φορά στην ιστορία υπάρχει η ιστορική συγκυρία για κεντροαριστερή διακυβέρνηση και στις δύο κοινότητες! Πέραν αυτού, ο παράγοντας εθνικισμός δεν μπορεί να γίνεται αντιληπτός μακριά από τον δίδυμο αδελφό του τον ιμπεριαλισμό: Πρόκειται για συγκοινωνούντα δοχεία. Μόνο μέσα από μια Αριστερή αντίληψη μπορεί να γίνει κατανοητή αυτή η σχέση και να συνδεθεί το τοπικό με το διεθνές, ο αντι-εθνικισμός με τον αντι-ιμπεριαλισμό, το εθνικό με το κοινωνικό, διεμβολίζοντας έτσι την κεντροαριστερή συμμαχία.

Υπάρχουν ορισμένες ενστάσεις από άτομα του ευρύτερου αριστερού κι αντι-εθνικιστικού χώρου για την επιλογή Παπαδόπουλου, άτομα τα οποία φύσει ανήκουν στην κεντροαριστερή συμμαχία. Από μέρους του κ. Παπαδόπουλου διαφαίνεται μια ειλικρίνεια στην προσπάθεια συνεννόησης με την Αριστερά και τους Τουρκοκυπρίους, και μια προσπάθεια προσαρμογής στις νέες συνθήκες με βάση μια ομοσπονδιακή λύση. Αυτό διαφαίνεται από τον σοβαρό και ήπιο πολιτικό λόγο του κ. Παπαδόπουλου στην εκλογική αντιπαράθεση. Εγγύηση βέβαια είναι ότι το ΑΚΕΛ

για πρώτη φορά θα συμμετάσχει στη διακυβέρνηση του τόπου και την διαχείριση του Κυπριακού, κι αυτό συνεπάγεται τεράστιες ευθύνες: Η πρόκληση είναι η συνεννόηση της κεντροαριστερής συμμαχίας και εμβάθυνση της δημοκρατίας στη βάση του προγράμματος που συμφωνήθηκε για λύση του Κυπριακού και εσωτερική διακυβέρνηση.

Η νεοουσταθείσα πρωτοβουλία «μια άλλη Κύπρος είναι εφικτή» ή άλλες ομάδες της αριστεράς έχουν καθήκον να πάρουν θέση. Ενώ οι εκλογές σίγουρα δεν είναι το άλφα και το ωμέγα για την αριστερά που θέλει ανατροπή κι υπέρβαση του κοινωνικού συστήματος, η αδιαφορία για τις εκλογικές μάχες και τις συγκρούσεις των πολιτικών λόγων δεν δικαιολογείται. Δεν μπορεί μια ομάδα, η οποία διατείνεται ότι θα εργαστεί για την ενότητα της Αριστεράς ή για την λύση του κυπριακού να ταυτίζεται με την Δεξιά-ακροδεξιά, ή να κρύβεται πίσω από φόρμουλες τύπου «άλλοι είναι με τον Μαρκίδη, άλλοι με τον Τάσσο, άλλοι με τον Κληρίδη κι άλλοι θα ρίξουν λευκό». Για ποια «ενότητα» μπορούν να μιλούν αν δεν μπορούν να πάρουν θέση πάνω στις επικείμενες εκλογές; Ποιες οι κοινωνικο-πολιτικές δυνάμεις που θα διαπραγματευτούν και θα εφαρμόσουν την λύση; Δεν υπάρχει, δυστυχώς, χώρος για ποντιοπυλατισμούς, έστω κι αν διατηρούνται ορισμένες κατανοητές επιφυλάξεις.

Όσο για τους προαναφερόμενους «διανοούμενους» της «Κληριδικής χαβιαροαριστεράς», αυτοί εδώ και καιρό έχουν αυτοαναιρεθεί ως αριστερά, γιατί αριστερά δεν είναι θέμα δήλωσης, αλλά ζή-

τημα καθημερινής πολιτικής επιλογής, λόγων και έργων.

Ας αντικρίσουμε λοιπόν την ιστορία μέσα από μια διαλεκτική, μέσα από τον φακό της κοινωνικής ιστορίας. Η αριστοκρατική-συντηρητική αντίληψη θέλει την ιστορία να πλάθεται από «μεγάλους άνδρες», ενώ η προοδευτική αντίληψη θέλει την ιστορία προϊόν αγώνα και συγκρούσεων. Η ιστορία πλάθεται από τις μάζες, από τους αγωνιζόμενους λαούς, τις κοινωνικές τάξεις και τα κοινωνικά κινήματα. Οι προσωπικότητες είναι μεν σημαντικές, ως εκφραστές και αρθρωτές των αιτημάτων και συμφερόντων ευρύτερων κοινωνικών τάξεων, τάσεων κι ομάδων, γι' αυτό κι η επιμονή μας στις κοινωνικές ομάδες που εκφράζονται πίσω από κάποιο υποψήφιο. Ο Κληρίδο-Μαρκιδισμός εκφράζει την συντηρητική κι αντιδραστική δεξιά η οποία θέλει να διαιωνίσει την εξουσία της. Ανεξάρτητα από το παρελθόν, μέσα στα τελευταία χρόνια έχουν επέλθει ριζικές μεταβολές στο πολιτικό σκηνικό, τόσο διεθνώς όσο και εσωτερικά, γι' αυτό κι οι αλλαγές στον πολιτικό λόγο κι αντιλήψεις, που τους οδηγεί σήμερα στην αποδοχή του Σχέδιο Ανάν σαν βάση για διαπραγμάτευση. Η ειδοποιός διαφορά είναι ότι σήμερα ο Κληρίδης (όσο ο Μαρκίδης μέσα από την περιέργη τους κόντρα) εξακολουθεί να ηγείται της συντηρητικής, δεξιάς-ακροδεξιάς παράταξης, ενώ ο Τάσσος Παπαδόπουλος σήμερα εκφράζει, μέσα από το συμφωνημένο πρόγραμμα του, το μαζικό λαϊκό κίνημα και τις ευρύτερες κεντροαριστερές δυνάμεις της αντιπολίτευσης.